

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	20.08.2019
Received / Makale Geliş	17.06.2019	Published / Yayınlanma	22.08.2019

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİMLERİNİN YETERLİLİĞİNİN; MESLEK HASTALIKLARI VE İŞ KAZALARININ ÖNLENMESİNDEKİ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

QUALITY OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY TRAININGS; INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF OCCUPATIONAL DISEASES AND PREVENTION OF OCCUPATIONAL ACCIDENTS

Doktora Öğrencisi Birol TEMEL

İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı,
İstanbul / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-9352-1942

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri yeterliliğinin; meslek hastalıklarının ve iş kazalarının önlenmesindeki etkilerinin incelenmesidir. Bilindiği üzere meslek hastalıkları ve iş kazaları olumlu ve olumsuz gelişmelerin olduğu sürekli gündemde olan konulardan birisidir. İnsan sağlığı, ülke ekonomisi, işletmelerin verimliliği, ülkeler arası rekabet, hizmet kalitesi, ürün kalitesi çalışan performansı gibi süreçler açısından çok önemli olan iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilimsel çalışmaların yapılması alana önemli katkılar sağlayabilecektir. Dolayısıyla bu çalışmada; iş sağlığı ve güvenliği eğitimine olan gereksinimin nedenleri, eğitimlerin niteliğinin kazaları önleyebilmedeki rolü, yıllar itibarıyla meydana gelen iş kazalarının istatistiği, meslek hastalıklarının Türkiye'deki seviyesi, meydana gelen iş kazalarının işletmeler üzerindeki olumsuz etkileri, iş kazalarının ülke ekonomisi üzerindeki olumsuz etkileri, yapılacak olan eğitimlerin meslek hastalıklarının ve iş kazalarının önlenmesinde ki olumlu etkileri, iş sağlığı ve güvenliği eğitiminde hukuki dayanaklar gibi konularda ilgili niteliksel yöntemle bir çalışma yapılarak, ilgili tüm tarafların bilgisine sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İş Sağlığı, Eğitim ve İş Kazaları.

ABSTRACT

The main purpose of this study is to determine the adequacy of occupational health and safety trainings; to investigate the effects of occupational diseases and work accidents. As it is known, occupational diseases and occupational accidents are one of the subjects on the agenda where there are positive and negative developments. Conducting scientific studies on occupational health and safety, which is very important in terms of processes such as human health, national economy, productivity of enterprises, competition between countries, service quality, product quality and employee performance, can make significant contributions to the field. Therefore, in this study; occupational health and safety reasons the need for the training, prevent accidents of the quality of education role in prevention in the statistics of as occurring accidents at work, occupational disease levels in Turkey, the negative impact on businesses of accidents occurring adverse effects on work-related accidents economies, the training to be held positive impacts on the prevention of occupational diseases and occupational accidents, legal basis in occupational health and safety education and related qualitative method will be conducted and presented to all interested parties.

Key Words: Occupational Health, Education, and Occupational Accidents.

1. GİRİŞ

Çalışma ortamlarında, yaşanan risklerin başında iş kazaları ile meslek hastalıkları gelmektedir. Kazaların oluşmasıyla iş sağlığı ve güvenliği teknik, ekonomik ve sosyal yönden giderek daha çok önem kazanmakta ve ilgi çeker hale gelmektedir. İş kazaları ile meslek hastalıklarının; işçi, işveren ve devlet bakımından olumsuz birçok etkileri bulunmaktadır. İş yerlerinde meydana gelen kazaların önlenmesinde ise, eğitim konusunun hassasiyetle ele alınmasını zorunlu hale getirmektedir. İş kazaları ile meslek hastalıklarının dinamik bir konu olması, bilimsel ve teknik alandaki gelişmelerin sürekli takip edilerek izlenmesini zorunlu kılmaktadır.

İş kazaları ve meslek hastalıklarında özellikle ölümlü sonuçlanan kazalarda bazı ülkeler ilk sıralarda bulunmaktadır. Özellikle insan sağlığına ve güvenliğine önem verilmesi ve acil eylem planlarının yapılması gerekmektedir (Aydın, Karaca, Özgüler ve Karaca, 2013: s. 28).

İş sağlığı ve güvenliğinin sağlanmasında özellikle eğitim ve bilgilendirme konuları kanunda yerini almış bulunmaktadır. Kanunda özellikle işe başlamadan önce eğitimin mutlaka verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Kanunun en önemli özelliği de iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanmasında işçi ve işverenin aktif olarak katılımlarının sağlanmış olmasıdır. Ayrıca kanunda tarafların yükümlülükleri genişletilerek hükme bağlanmakta ve yükümlülüklerin yerine getirilmediği takdirde cezai müeyyidelerle sağlama yoluna gidilmektedir. İş sağlığı ve güvenliğini her ne kadar yasalarla sağlanmasına yönelik olarak düzenlemelere gidilse de, bu kanunların uygulamada yapılmasını sağlamak bir o kadar da önemlidir. Böylece sıkı denetimlerin yapılması ile birlikte, kendi hakkını arayamayan işçinin işveren karşısında hakları ve menfaatleri sağlanmış olmaktadır (Korkut ve Tetik, 2013: s. 473).

Çalışanlara verilmesi gereken iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin amacı; iş kazalarını ve meslek hastalıklarını en az seviyeye getirmek, iş alanlarında sağlıklı ve güvenli bir ortamı oluşturmak, çalışanların karşılaşacakları mesleki riskler ve bu risklerle alınacak tedbirleri öğretmek, hakları ve sorumlulukları konusunda bilgilendirilmek ve iş sağlığı ve güvenliği bilincinin oluşturularak uygun davranışlarda bulunmasını sağlamaktır. Tüm bu amaçlar aşağıdaki konuların oluşmasını doğurmaktadır (Alli, 2001: s. 51);

1. İşyerinin çalıştığı alanlara göre genel iş sağlığı ve güvenliği kuralları,
2. Çalışanların aldıkları iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin kapsamını,
3. İş kazaları ve meslek hastalıklarının sebepleri ile işyerindeki riskler,
4. Yaralanma, kaza ve hastalıklardan korunma ilkeleri ve korunma yöntemlerinin uygulanması,
5. Çalışanların kanuni hak ve sorumlulukları,
6. İş ekipmanlarının güvenli olarak kullanılması,
7. Yasal yükümlülükler ile ilgili bilgilerin verilmesi,
8. Fiziksel, Kimyasal, Biyolojik maddelerden kaynaklı riskler,
9. İşyerinde ortamın güvenli ve sistemli olmasını sağlama,
10. Kişisel koruyucu aletlerin kullanımı,
11. İşyeri ortamında temizlik ve düzenin sağlanması,
12. Yangın olayı ve yangınlardan korunmanın sağlanması,
13. İlk yardım ve kurtarma,
14. Koruyucu ekranlı ekipmanlarla çalışma,
15. Ergonomi,
16. Termal konfor şartlarının sağlanması,
17. Elektrik tehlikeleri, riskleri ve alınan önlemler gibi konular oluşturulmaktadır.

2. SAĞLIK KURAM VE KAVRAMLARI

2.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihçesi

19. yüzyılda buharlı makinelerin fabrikalarda kullanılmaya başlanması ile birlikte, işverenler aşırı bir üretim ortamı bulmaktadırlar. İşverenler bir maliyet etkeni ve üretim faktörü olarak gördüğü işçilerini zor şartlarda çalıştırmaktadırlar. Daha çok kazanma isteğinde olan işverenler, devlet kontrollerinin de olmaması ile işçilerine herhangi bir güvenlik tedbirlerini almadan çalıştırmaya devam etmektedirler. Böylece bu zaman sürecinde işçilerde hastalık ve iş kazalarında büyük bir artış gözlenmiştir. Fabrikaların çoğalması ile birlikte toplumun büyük kısmını oluşturan işçiler uygunsuz koşullarda

çalıştırılmaktadır. Bu durum işçi, işveren, toplum sağlığı ve aynı zamanda da ülke ekonomisi bakımından büyük bir sorun teşkil etmektedir (Karacan ve Erdoğan, 2011: 103).

Koruma ve önlemeye yönelik olarak çıkarılan yasalar, bilhassa da iş kazalarının ve meslek hastalıklarının ortaya çıkmadan alınması gereken önlemlere yöneliktir. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kanunlarda belirli birçok tanımlarda bulunulmuş, içeriği genişletilerek, işçi ve işverenlerin sorumlulukları detaylı bir şekilde açıklanmıştır (Korkut ve Tetik, 2013: s. 473).

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 20.06.2012 tarihinde kabul edilmiştir. İş güvenliği kanunu ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği adı altında kabul edilen ilk kanun olması bakımından da önemli olmaktadır. Özellikle de önlemeye yönelik olan bu kanun, daha iş kazalarının ve meslek hastalıklarının ortaya çıkmadan önce gerekli tedbirlerin alınmasına yönelik düzenlemelere yer vermektedir. Bu kanun tüm işçileri kapsam içerisine alarak yapılan düzenlemelerde herhangi bir işçi sınıfı ayrımı yapmamaktadır. Yani tek bir işçi çalıştıran işyeri de bin işçi çalıştıran işyeri de aynı kanun kapsamına alınmaktadır. Bu durum iş sağlığı ve güvenliğin sağlanması bakımından oldukça önemli bir uygulamadır (Korkmaz ve Avsallı, 2012: 166).

2.2. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun Kapsamı

6331 sayılı İş sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda amaç; iş ortamlarında iş sağlığı ve güvenliğin sağlanması, mevcut durumdaki sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesinde çalışanların ve işverenin görev, yetki, yükümlülük, hak ve sorumluluklarını düzenlemektir (md.1/6331 ISGK). 39 maddeden meydana gelen bu kanun beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümü (md. 1-3) amaç, tanımlar, istisnalar ve kapsam, ikinci bölümü (md. 4-20) işveren ve çalışanların genel olarak hak ve yükümlülükleri, üçüncü bölümü (md. 21-23) kurul, konsey ve koordinasyon, dördüncü bölümü (md. 24-27) dairesel yatırımlar ve teftiş, beşinci bölümü (md. 28-39) ise birçok geçici hükümleri oluşturmaktadır (Kılış, 2013: s.28).

Bu kanun; kamu ve özel sektörlere ait tüm iş yerlerine ve işlere, bu işyerlerinin işveren ile işveren vekillerine, stajyer ve çıraklarda dahil olmak üzere tüm çalışanlarına yaptıkları işlere bakılmaksızın uygulanmaktadır. Kanun kapsamı dışında kalan kişiler ve faaliyetler ise şu şekilde sıralanabilir (Baycık, 2013: s.107);

1. Fabrika, bakım merkezi, dikimevleri ve benzeri işyerlerindeki hariç Türk Silahlı Kuvvetleri, genel kolluk kuvvetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'nın faaliyetleri,
2. Ev hizmetleri,
3. Afet ve Acil durum bildirimlerinin müdahale faaliyetleri,
4. Çalışan istihdam edilmeksizin kendi nam ve hesabına mal ve hizmet üretimi yapanlar,
5. Hükümlü ve tutuklulara yönelik infaz hizmetleri sırasında, iyileştirme kapsamında bulunan eğitim, iş yurdu, meslek edindirme ve güvenlik faaliyetleridir.

Kanunun 6. ve 7. maddelerinde ise; 4857 Sayılı İş Kanunu'nun mülga 81'inci maddesi gereği çalışanlar hariç kamu kurumları ile 50'den az çalışan bulunduran ve az tehlikeli sınıftaki işyerleri için 01.07.2020 tarihinde yürürlüğe girecektir. 50'den az çalışanı olan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde ise 01.01.2014 tarihinde yürürlüğe gireceği, kanun kapsamı dışında olan iş yerleri için ise, yayım tarihinden başlayıp, 6 ay sonra yürürlüğe girmiş olan 9, 31, 33, 34, 35, 36 ve 38. maddeler yürürlüğe girecektir. Ayrıca geçici olarak 4, 5, 6, 7, 8. maddeleri yayım tarihlerinde, diğer maddeleri ise yayım tarihlerinden itibaren 6 ay sonra yürürlüğe girecektir (Akı, 2013: s.20).

2.3. İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Önemi

İş kazalarını önlemek sadece cezai yaptırımlarla mümkün olamamaktadır. Bilhassa kazaların önlenmesinde; cezalar ve denetimlerden ziyade çalışanların ve işverenlerin eğitilerek bilinçlendirilmeleridir. Çalışanların eğitilmemeleri durumunda, iş kazalarının neden olduğu toplumsal ve ekonomik zararların ve ölümlerin önüne geçilmesi mümkün olunamamaktadır. Yapılması gerekli olan, çalışanlara ve işverenlere iş güvenliği kültürünü aşılama, bu hususta yasal zorunluluklardan ziyade insani ve vicdani sorumlulukları üst seviyede tutmaları gerektiği öğretilmelidir (Bayram, 2013: 457).

Resim 2.1. İşyeri Hekimliği Eğitimi İş Kazası

Kaynak: https://www.seckinlergrup.com/wp-content/uploads/2019/03/yuksekte_calisma_egitim_i-714x404.jpg

Resim 2.1 incelendiğinde elektrik direğinde çalışan bir işçinin tüm iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alarak çalışması gerekmektedir. Böylece hem kendi sağlığını tehlikeye atmamakta hem de çevreye verebilecek tehlikelerden korumuş olmaktadır.

Sanayinin hızla gelişmesi ile birlikte meslek yüksekokullarında eğitim görmüş kalifiye elemanlara ilgi her geçen gün daha da artmaktadır. Yapılan araştırmalar gösteriyor ki iş hayatında iş gücü ihtiyacının büyük çoğunluğunun önlisans eğitimi almış çalışanlarla yapılabileceğini göstermektedir. Mesleki eğitim kurumlarının amacı; sanayi, endüstri ve hizmet sektörlerinde, donanımlı bilgi ve becerilere sahip aynı zamanda rekabeti artıracak insan gücünü yetiştirmektir. Bu sadece çalışanların mesleki alanda yeterlilikle kalmayıp aynı zamanda İSG açısından da yeterli bilgi ve becerilere sahip olmasını gerektirmektedir. Meslek yüksekokulları mesleki açıdan yetiştirmenin yanı sıra aynı zamanda da iş hayatına hazırlama gibi politikalarına sahip olması gerekmektedir. Meslek yüksekokulları ayrıca kalifiyeli ara elemanları yetiştirmektedir. Bu okullarda mesleki eğitim alan öğrenciler okuldaki gördükleri derslerin işyerlerinde uygulamalı olarak görmelerinden dolayı iş güvenliği açısından da yeterlilik seviyesine gelmiş olmalarını gerektirmektedir (Özgüler, 2013: 16).

İş sağlığı ve güvenliği faaliyetleri, iş ortamlarında işin yapılması anında çeşitli nedenlerden dolayı kaynaklanan sağlığa zarar verebilecek durumlardan korunmak için yapılan çalışmalardır. 6331 Sayılı Kanun'un amacı; işyerlerinde çalışan tüm çalışanların iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması, iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi için getirilen bir kanundur. Ayrıca bu kanun, çalışan ve işverenin yetki, görev, hak, yükümlülük ve sorumluluklarını düzenlemektedir. İş sağlığı ve güvenliği için yapılabilecek en etkin yaklaşım modeli çalışan sınıfına ustaca yaklaşım modelidir. Bu modelde çalışandan verimli bir şekilde yararlanmak için ilk önce çalışanın yapacağı işle alakalı gerekli ve yeterli tüm eğitimlerin verilmesi gerekmektedir (Yıldırım, Ertekin, Tokdemir, Uçar ve Karaman, 2017: s.107).

2.4. İş Sağlığı ve Güvenliği Konulu Eğitimleri için Bilgi Kaynakları

İş sağlığı ve güvenliği konularında eğitim ihtiyaçları analizlerinin yapılması, eğitimlerin kurgulanması, yönetim sistemi standart şartlara uyumu, eğitim isteklerinin karşılanması gibi başvurulabilecek birçok bilgi kaynakları bulunmaktadır. Bu bilgi kaynakları kısaca aşağıda sıralanmaktadır (Arıkan, 2013: s.1):

1. Dünya Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmeleri
2. Ulusal iş sağlığı ve güvenliği kanun, yönetmelik ve tüzük ve uygulama tebliğleri
3. Akademik görüşler
4. Yasa uygulayıcıların talepleri (iş teftişleri)
5. Avrupa Komisyonu yönergeleri
6. Mesleki birliklerin ve diğer sivil toplum kuruluşları

7. Üçüncü taraf gözetim ve denetim uzmanlarının önerileri
8. Milli Eğitim Bakanlığı yaklaşımı gibi sıralanabilir.

Yöneticiler, müşterilerine eğitim isteklerini yerine getirirken yukardaki tüm bilgilerle beraber bu istekleri bir planlama çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Eğitim matrisi (planlama matrisi) şeklinde isteklerin bir araya getirilmesi, etkin ve başarılı bir sağlık ve güvenlik yönetimleri için önerilmektedir. Çalışan kesimin kendileri ile ilgili konularda haklarını araması ve görüşlerinin alınması durumu önemli bir gelişme olarak göstermektedir. Bu durum, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konularında daha duyarlı yapacak ve gelişmesi sağlanan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine hassasiyetle uymaları gerektiği bilincini aşılacaktır (Torlak, Erdemir, Uzun ve Çorbacıoğlu, 2009: s.346).

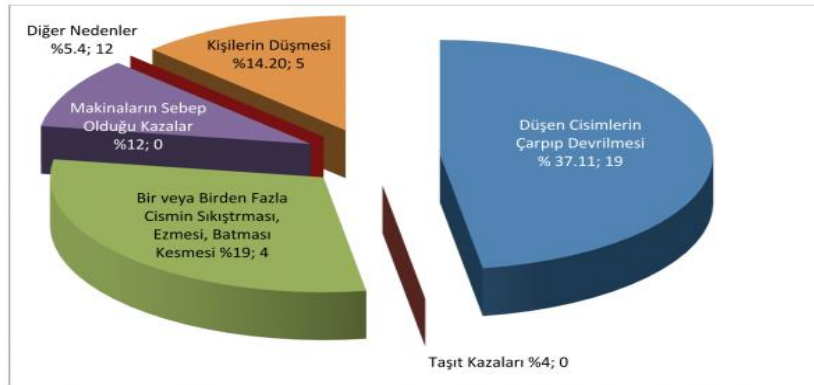
6331 Sayılı Kanun, getirmiş olduğu pek çok olumlu düzenlemelerin yanında birtakım sorunları da beraberinde getiren önemli bir iş sağlığı ve güvenliği kanunudur. En önemli sorunların başında ise; işverenlerin kanunları hayata geçirmelerinde yeterince bir geçiş süreci elde edememeleridir. İşverenler, yeterli geçiş süreçlerine sahip olamamakta ve bazı düzenlemelerin de ne şekilde gerçekleştirileceğine dair bir çözüm bulamamaktadır. Bu durum kanun hükümlerinin hayata geçirilmesini zorlaştırmakta ve çoğu işveren bu durumdan kötü etkilenmektedir. Bu kanun bazı olumsuz durumları beraberinde getirirse de ilk iş sağlığı ve güvenliği sağlaması bakımından kabul edilen önemli bir yeniliktir. Söz konusu olumsuzlukların yaşanması oldukça doğaldır. İleriki yıllarda koşulların değişmesi sonucu güncellenen, iş sağlığı ve güvenliğinde etkin bir uygulanma sağlayan, bir takım kanunlardan söz edilmesi mümkün olacaktır (Alpagut, 2014: s.31).

2.5. Eğitimin Planlanmasında Uzmanlar ve İşverenlerin Sorumlulukları

İşverenler, çalışanlara her görev için azami düzeyde yeterlilik seviyelerini belirleyecek bir eğitime tabi tutmaktadır. Her bir görevde ihtiyaç duyulan eğitim içeriklerinin ve eğitimlerin doğru bir şekilde belirlenebilmesi için, iş sağlığı ve güvenliği birimlerinden tavsiye veya destek talep edilmektedir. Çalışanlara eğitimler, gerekli bilgilerle ve içeriklerle planlanarak, iş sağlığı ve güvenliği birimleri veya iş güvenliği uzmanlarınca hazırlanmaktadır. Hazırlanan bu eğitim programlarının gerçekleştirilmesinde, gereken zamanın ayrılmasında, alet ve ekipmanların temininde, personellerin eğitime katılımının sağlanmasında vb. faaliyet ve düzenlemelerden işverenler sorumludur (Bayman, 2015: s.17).

2.6. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sorunları

İş ortamlarında meydana gelen iş kazaları ve meslek hastalıkları, işletme sahiplerine bir takım külfetleri de beraberinde getirmektedir. Bunlar; işletmelerin maruz kaldığı iş günü kaybı, ödenen tazminatlar, araç-gereç hasarı, ilaç ve doktor gibi sağlık hizmetleri, kaza sonucu işyerinde işçilerin psikolojik rahatsızlıklarından dolayı günlerce devam eden performans düşüklüğünden kaynaklı verim kayıplarına neden olmaktadır. İş kazası ve meslek hastalıkları sonucunda oluşan sıkıntılar sadece bunlardan ibaret olmamaktadır. Tüm bunların yanı sıra çekilen acıları, geride kalan dul ve yetimleri, üzüntüleri, gelecek kaygıları, yetim kalmış çocukların nasıl iyi bir insan olarak yetiştirilmeleri gibi manevi sıkıntıları da beraberinde getirmektedir (Demir, 2012).

Şekil 2.1. İş Kazalarının Tiplerine Göre Dağılımı [https://encrypted-tbn0. gstatic. com/ ima ges?q=tb:ANd9GcQL0HCXA7sYQ0vPQZGreRyhuMOUbrg2WIkByfJIS-ohbFbcLpZ](https://encrypted-tbn0.gstatic.com/ima ges?q=tb:ANd9GcQL0HCXA7sYQ0vPQZGreRyhuMOUbrg2WIkByfJIS-ohbFbcLpZ).

Şekil 2.1'de iş kazalarının tiplerine göre dağılımı verilmektedir. Verilere göre en çok iş kazası %37,11'lik oranla bir veya birden fazla cismin sıkıştırması, ezmesi, batması ve kesmesi sonucu oluşurken, %19'luk oranla düşen cisimlerin çarpıp devrilmesi ikinci sırada yer almaktadır.

İş kazalarının işletmelere yapmış olduğu etkiler incelendiğinde, kazaların işverenlere doğrudan ve dolaylı yönden bazı maliyetleri beraberinde getirdiği görülmektedir. Doğrudan maliyetleri; kaza anında yapılan ilk yardım masrafları, kaza geçirene yargı kararıyla ödenmek zorunda olunan sürekli ve geçici iş göremezlik ödeneği ve gelirlerini kazalıya ya da yakınına ödenen tazminatlardır. Kazanın ölümle sonuçlanması durumunda uygulanan cezai bedeller ile mahkeme giderleri de yine işvereni doğrudan etkileyen maliyetler arasındadır. Dolaylı maliyetleri ise; üretim kaybı, işgücü kaybı, müşteri ve prestij kaybıdır. Sayılan bu maliyetlere ilave olarak; müşteri memnuniyetsizliği, kilit elemanın kaybedilmesi, inceleme süresi, yerine başka işçinin alınması ve eğitimlerin verilmesidir. Ayrıca, işçilerin motivasyonlarının azalması ve işletmenin imajının zedelenmesi gibi iş kazaları firmalara yüklemiş olan maliyetlerdendir. İş kazaları sonucu oluşan zararların yanı sıra ürün, malzeme ve makina gibi kayıplara da neden olarak verim düşüklüğüne sebep olmaktadır. İş kazaları işçiler üzerinde de bir takım etkileri beraberinde getirmektedir (Yıldırım, Ertekin, Tokdemir, Uçar ve Karaman, 2017: s.107).

Resim 2.2. İşyeri Hekimliği Eğitimi İş Kazası ve Mesleki Hastalıklar

Kaynak: https://www.seckinlergrup.com/wp-content/uploads/2019/01/is_kazasi_ve_mesleki_hastaliklar-714x404.jpg

Resim 2.2 incelendiğinde; inşaat sektörlerinde yaşanan iş kazaları sonucu her yıl çok sayıda çalışan hayatını kaybetmekte veya sakat kalmaktadır. Gelişmiş ülkelerin inşaat sektörlerinde çalışan işçilerin, diğer sektörlerle nazaran 3-4 kat daha fazla kaza ve ölümle sonuçlanan risklere maruz kaldıkları görülmektedir.

İş sağlığı kavramı; çalışanın sağlığının korunması, iyileştirilmesi, toplumun huzuruna ve sağlığına yönelik olarak yapılan çalışmalar içerisinde vazgeçilmeyen önemli bir yer tutmaktadır. Çalışan kesimin nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturması ve toplumun önemli bir kısmını oluşturması bakımından etkisi oldukça büyüktür. ILO verilerine göre yazacak olursak (Yardım, Çipil, Vardar ve Mollahaliloğlu, 2007, s.265);

1. Dünya genelinde her gün yaklaşık olarak 6.000 kişi gerek iş kazası gerekse meslek hastalıkları nedeniyle hayata son vermektedir. Yıllık olarak 350.000 kişinin iş kazası sonucu, 1.700.000 kişinin ise meslek hastalıkları sonucu yaşamlarını yitirdikleri görülmektedir.
2. Her sene 250 milyonun üzerinde bir rakamda iş kazası oluşmakta, 150 milyonun üzerinde bir rakamda ise kişinin meslek hastalıklarına yakalandıkları görülmektedir.
3. Her sene zehirli maddeler nedeni ile 400.000'in üzerinde bir rakamda çalışan yaşamını yitirmektedir. Dünyada meydana gelen cilt kanserlerinin ise %10'unu işyerlerinde zehirli maddelere temas etmeleri sonucu oluştuğu tahmin edilmektedir.

4. Her sene 100.000 civarında kişinin asbest yüzünden yaşamını yitirdiği belirtilmektedir.

İş sağlığı ve güvenliğinde yukarıda belirtilen hususların yanında, daha birçok hastalıkların oluşması ve ihtiyaç duyulması halinde eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle de ülkemizde iş kazaları, meslek hastalıkları, iş kazası sonucu hayatını kaybetme, malullük, geçici olarak iş görmemezlik sürelerine ilişkin verilerin tamamında gerekmektedir. İş kazalarında işgücü üzerinde oluşan etkilere bakıldığında, tartışmasız en önemlilerinin başında iş kazaları sonrasında oluşan insan yaşamının yitirilmesi gelmektedir. İş kazası sonucu işçi hayatını kaybetmese de, kaza sonrasında sakatlık, psikolojik bozukluk gibi duygusal ve fiziksel sıkıntılara maruz kalabilmektedir. Sakatlık halinde hayatının geri kalan kısmını zorlanarak yaşamaktadır. İşini kaybetme korkusu, işsizlik, gelir kaybı ve sigortasız çalışması durumunda tedavi giderlerini karşılayamama gibi birçok sorunlarla karşılaşabilmektedir (Çakar, 2012, s.26).

2.7. İş Sağlığı ve Güvenliği Sisteminde Raporlama

İş sağlığı ve güvenliğinde, sürekliliğin ve iyileşmenin sağlanması için, oluşabilecek meslek hastalıkları ve iş kazaları ile ilgili veriler, doğru bir şekilde toplanmaktadır. Çalışmanın doğal seyrini değiştiren hastalıklarla ilgili bu veriler, uygun analizleri yapıp, nedenlerinin ortaya çıkartılması sonucunda doğru raporlanma çalışmalarına gidilmektedir. Çalışanlar, işe başlatılmadan önce periyodik olarak psikolojik, bedensel, sosyal ve çevresel yönleriyle ele alınarak değerlendirilmektedir. Çalışan; yapacağı işe göre değerlendirilerek, sağlık kontrollerinden, tetkiklerden ve taramalardan geçirilmelidir. Çalışan, fiili olarak işe başlatılmadan önce o işe uygun olup olmadığına bakılmalıdır. İşe bağlı hastalıklar veya meslek hastalıkları tanı formlarına göre değerlendirilmektedir. Bu hastalıklardan kaynaklanan hastane giderleri, kayıp iş günleri, iş görmemezlik kayıtları gibi birçok kayıpların doğru bir şekilde tutularak raporlanması yapılmalıdır (Bayman, 2015: s.26).

Resim 2.3. İş Güvenliği ve Çalışan Sağlığı İşyeri Eğitimi İş Kazası

Kaynak: <https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSU3r1Wj1R3sWPLraL Nq8Px3NHxtP7fpuHpaoFU6Dz-FQ3sInvI>

Resim 2.3 incelendiğinde; işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili alınması gereken önlemler ve tedbirlere ilişkin eğitimlerin, bir iş sağlığı ve güvenliği uzmanından veya iş yeri hekiminden alınmalıdır.

2.8. İş Kazaları için Alınacak Önlemler ve Tedbirler

İş kazası prosedürlerinde hedeflenen; sadece meydana gelen iş kazalarının gerçekleşme nedenlerinin bilinmesi ya da tekrarlanmasının önlenmesi olmamaktadır. Aynı zamanda da oluşabilecek başka sonuçların göz önünde tutularak, kazaların oluşmasının önüne geçmektir. Herhangi bir kaza anında, bu yöntem kapsamında kesin yapılması gereken 3 kural bulunmaktadır. İlk önce kazanın bildirilmesidir. İkinci olarak kazaların tekrarlanmasını önlemek ve gerekli dersler çıkarmak için belirlenen sürelerde Kaza Araştırma Raporlarını hazırlayarak ilgili kuruluşlara göndermektir. Son olarak ise, kazaların tekrar

olmalarına yönelik olarak alınması gerekli ekstra tedbirler belirlenerek uygulanması ve takibinin yapılması gerekmektedir. Bu tedbirler (Bayman, 2015: s.24);

1. Kazanın Bildirilmesi: Ölümle sonuçlanan veya sakat bırakan kazalarda hemen, diğer hafif kazalarda ise aynı gün içerisinde ilgili birimlere bildirim yapılmalıdır. Ayrıca, bildirimlerin yasal süreler içerisinde ilgili yasalar ve mevzuatlar çerçevesinde yetkili makamlara bildirilir.

2. Kazanın Araştırılması: Kaza araştırma ekiplerinin nasıl oluşturulacağı ve kaza anının nasıl araştırılacağı prosedürler içerisinde belirtilmelidir. Kaza Araştırma Ekipleri kazayı ve nedenlerini araştırmaktadır. Kaza raporunun 30 gün içerisinde tamamlanması gerekmektedir.

3. Kaza Araştırma Raporuna istinaden Aksiyon Planının hazırlanarak hayata geçirilmesidir.

4. Kaza ve Raporlama sonrasında alınacak reaktif ve proaktif tüm önlemlerin tespit edilerek planlama yapılması ve hayata geçirilmesidir.

Resim 2.4. İşyeri Eğitimi İş Kazası

Kaynak: https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9Gc ROM0q6u DW qpD CP 8 Ub 3wMaX6CzDpHH5dhsLKKIRq_MOBPgFgH9r.

Resim 2.4 incelendiğinde; kaynakla yapılan çalışmalarda kaynakçı, etrafa yayılan gaz, duman ve alevlerden kendisini koruyacak şekilde tasarlanmış, yüzeyi yanmayan TS EN standartlarına uygun kaynak maskesi kullanılmalıdır.

2.9. İş Yaşamı Kalitesinin Yükselmesi ve Toplum Açısından Önemi

İş yerlerinin sağlıklı ve güvenli olması, verimli çalışmayı ve iş hayatının kalitesini artırması bakımından oldukça önemlidir. Gelişmiş veya gelişmekte olan ülke nüfusunun büyük çoğunluğunu çalışanlar oluşturmaktadır. Ülkelerin en büyük sermayesinin başında işgücü gelmektedir. İş alanlarında iş sağlığı ve güvenliğini korumak sadece çalışanları ve işletmeyi etkilemez, aynı zamanda toplumun tamamını da etkilemektedir. Teknolojinin hızla gelişmesi insanların yaşam alanlarına refah, ekonomik ve sosyal yönden birçok faydalar sağlamaktadır. Fakat makineleşme ve yeni üretim yöntemlerinin gelişmesi, çalışanların işyerlerine ait olma duygularının zayıflatmasına neden olmaktadır. İş kazası ve meslek hastalıklarının artması sonucu yaşanan maddi ve manevi kayıplar, birçok sıkıntıları da beraberinde getirmektedir (Korkmaz, 2003, s.51-52).

Sanayinin gelişmesi, çalışan sağlığı ve güvenliği konusunu giderek artıran önemli bir uygulama haline getirmektedir. Özellikle iş kazaları ve meslek hastalıkları sonrasında yaşamını yitiren çalışanların sayısında artış olması bu önemi daha da artırmaktadır. Çalışanların zarar görmelerini engelleyen bu önem; ayrıca, ekonomik ve sosyal kayıpların da önüne geçtiği için daha da önemsenmektedir. Çalışma

ortamlarının sağlık ve güvenlik yönünden risk teşkil etmesi, en başta çalışanlar etkilenmektedir. Toplumun büyük çoğunluğunu oluşturan çalışanların, sağlık bakımından etkilenmeleri durumunda, işyerlerini ve hatta toplumu sosyoekonomik yönden olumsuz olarak etkilemektedir. Çalışan sağlığı ve güvenliği konuları çalışanın sağlık ve güvenlik ile ilgili konularla ilgilenmektedir. Bu kanun çalışanları iş ortamlarında gelmesi muhtemel risklere karşı korumaktadır. Ayrıca çalışanları ruhsal ve bedensel yönden iyi hallerinin devam etmesini sağlamaktadır. Ruhsal ve bedensel bakımından iyi nitelikte olan çalışanlarında sağlıklı ve güvenli bir şekilde çalışmalarına devam etmektedirler. Çalışma hayatında, çalışan sağlığı ve güvenliği uygulamaları çalışma alanlarına ve iş kollarına göre farklı özellikler göstermektedir (Karamık ve Şeker, 2015: s.575).

Sanayileşmenin gelişmesi ile birlikte ortaya çıkan sorunların giderilmesi için iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili birçok yasa, tüzük ve yönetmelikler çıkarılmıştır. Çıkarılan tüm bu yasalar caydırıcı yönde olup aynı zamanda işveren açısından çalışma ortamlarının korunması, üretim sahasının hijyen koşullarına uyar şekilde olması önem teşkil etmektedir. Çalışan açısından ise; çalışanın fiziksel ve ruhsal sağlıklarının korunması başta önemli olması gerekenler arasındadır. Ayrıca işletme içerisinde güvenlik, maddi ve manevi bakımından ailesine bakabilme imkanı, emeklilik süresince sosyal haklarda devamlılığın sağlanması da önem taşımaktadır (Akar, Şahingöz ve Şık, 2015, s.14).

3. ÖNERİLER

Sürdürülen tüm faaliyetlerin aşağıdaki hususları önceden mutlaka planlanmış, tanımlanmış ve sağlanmış olması gerekmektedir.

1. Risklerin belirlenmesinde politikaların ve prosedürlerin gözden geçirilmelerinde çalışanlarda bulunmalıdır.
2. İş yeri sağlık ve güvenliğinde yapılacak her bir yenilikte çalışanlar ile beraber ele alınmalıdır.
3. İş sağlığı ve güvenliği temsilcisi hakkında tüm çalışanlar bilgilendirilmelidir.

Kilitci ve Demirhan'ın yapmış olduğu araştırma; mesleki eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik yöneticilerin görüşlerinin alınması üzerinedir. Araştırmalarını nicel araştırma yöntemi olan betimsel tarama modeline göre desenlemişlerdir. Araştırmalarında herhangi bir örnekleme yapılmayıp tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Örneklerde toplam yönetici sayısı 168 kişi alınmıştır. Kilitci ve Demirhan araştırma verilerini, 4 alt boyut ve 36 maddeden ibaret olan Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri'nde İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına İlişkin Yönetici Görüşleri anket formu ile toplamışlardır. Verilerini, varans testleri, betimsel istatistikler ve korelasyon analizleri ile analiz etmişlerdir. Araştırmalarının sonucunda elde edilen verilere göre mesleki ve teknik eğitim kurumu yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitimlerin önemine ve gerekliliğine tamamen katılmaktadırlar. Araştırmacılar; araştırmalarının sonucunda çalıştıkları eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitimlerin yeterli düzeyde verilmediklerini belirtmektedirler (Kilitci ve Demirhan, 2018: s. 38).

Ceylan'ın yapmış olduğu bu araştırmanın genel amacı; Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin iş kazaları ve meslek hastalıklarını önlemede risk faktörlerini saptamak ve değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki konular araştırılmıştır (Ceylan, 1998: s.18);

1. Türkiye'de İSG eğitiminin hukuki boyutları,
2. Türkiye'de İSG eğitimlerine gereksinim duyulmasındaki nedenler,
3. Türkiye'de yıllık meydana gelen iş kazaları ve meslek hastalıklarının işverenlere göre dağılımı,
4. Türkiye'de sektörel alanda oluşan iş kazalarının ve meslek hastalıklarının nedenleri,
5. Türkiye'de sektörel alanda oluşan iş kazalarının ve meslek hastalıklarının işgücü üzerindeki etkileri,
6. Türkiye'de sektörel alanda oluşan iş kazalarının ve meslek hastalıklarının firmalardaki etkileri,
7. Türkiye'de meydana gelen iş kazalarının ekonomik etkileri,
8. İSG eğitimleri ile iş kazaları arasındaki ilişkinin boyutları,

9. Türkiye’de sosyal tarafların ekonomik, sosyal ve mesleki, koşulları,
10. Türkiye’de sosyal tarafların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine yönelik tutum düzeyleri,

Ceylan bu araştırmasında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na bağlı bulunan bölge müdürlüklerinin de bulunduğu 22 ildeki sosyal taraflardan örneklem yoluyla seçilmiş müfettişler ile işçi ve işverenlerin çalışma grupları oluşturmaktadır. Araştırmacıların geliştirdiği “İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesi Bakımından İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminin Gerekliğini Belirlemeye Yönelik Tutum Ölçeği” (İSGEGBYTÖ)’nce veriler toplanmıştır. Araştırma sonuçları, ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğunu, genel olarak hem alt boyutlar hem de tüm ölçek bazında Türkiye’de sosyal tarafların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin katılma düzeylerinin yüksek olduğunu ifade etmektedir.

Last’ın yapmış olduğu çalışmada ankete katılan öğrencilerin 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu hakkında yeteri kadar bilgilerinin bulunmadığı saptanmıştır. Eğitim hayatları süresince iş sağlığı ve güvenliği konularında herhangi bir bilgi almadıkları ve uzmanların yaptıkları toplantılara katılmadıkları görülmüştür. Öğrenciler, iş sağlığı ve güvenliğinin iş hayatlarını önemli derecede etkilediği, iş kalitesini ve verimliliğini artırdığını söylemektedirler. İş sağlığı ve güvenliği konularında hocalarının yeterli düzeyde bilgi sahibi oldukları ve derslerde iş güvenliği ile ilgili konularda uyarıldıkları ortaya çıkmıştır. Öğrenciler, tüm eğitimleri boyunca ve her iş yerinin işçi çalıştırmaya başlatmadan önce iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda eğitim verilmesini istemektedirler. Bu çalışmada öğrencilerin ders yaptıkları atölyelerde iş güvenliği ile ilgili uyarı levhalarının bulunduğu, cihazların kullanım ve kurulum belgelerinin yeterli olduğu görülmüştür. Öğrenciler, atölyelerde seçecekleri mesleklerle ilgili kullanılan cihazların neler olduklarını, kaza ve riskler hakkında geniş bir bilgi aldıkları tespit edilmiştir. Çalışmada öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kurallara yeterli hassasiyeti gösterdikleri tespit edilmiştir. Fakat kişisel koruyucu donanımları kullanmaları konusunda aynı hassasiyeti göstermedikleri izlenmiştir. Öğrencilerin ileride yapacakları mesleklerde ne gibi iş kazalarının ve meslek hastalıklarının neler olduğu konusunda bilgi sahibi olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ileride meslekleri ile ilgili olabilecek kaza ve hastalıklarla ilgili kanuni haklarının neler olduğu gibi konularda bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir. Sonuç olarak; meslek yükseköğretimlerinin amacı gerekli donanıma sahip, farklı sektörlerde rekabeti arttıracak nitelikli eleman yetiştirmektir. Meslek yükseköğretimlerinin yetiştirdiği teknikerlerin olabilecek kaza risklerine karşı güvenlik önlemlerini öğrenmeleri, birçok iş kazasının oluşmasına engel olacaktır. Ayrıca, iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliği bilincinin oluşmasında büyük katkılar sağlayacakları belirtilmiştir (Last, 1998: s.7).

4. SONUÇ

İş yerlerinde koruma ve önlemeye yönelik olarak verilen iş sağlığı ve güvenliği eğitiminde amaç, özelliklede sağlıklı ve güvenli bir ortam oluşturmaktır. İSG eğitimi, iş kazalarını ve meslek hastalıklarının azaltmak, işçilerin hukuki hak ve sorumlulukları konusunda bilinçlendirmek, işçi ve işverenlere görev ve sorumluluklarını yükleyen bir anlayışa sahiptir. İşverenler, iş kazaları ve meslek hastalıklarının ortaya çıktıktan sonraki ve çıkmadan önceki maliyetlerini karşılaştırıp tanzim yoluna gitmek zorundadırlar. İşverenler, yaptığı karşılaştırma sonucunda daha maliyetli olanı tazmin anlayışına yönelik politikaları izleyecektir. Burada önemli olan işin maliyet boyutunun değil, insan hayatının iyileştirilmesi ve korunmasını ele alarak, gerekli önlem ve tedbirler üzerinde durup yeni politikalar üretmeyi gerektirmektedir. Böyle yapıldığı takdirde hem insan sağlığı iyileştirilmiş ve korunmuş olacak, hem de istenmeden oluşan iş kazaları ve meslek hastalıkları en aza indirilmiş olunacaktır.

İş kazaları ve meslek hastalıkları sadece çalışanı değil aynı zamanda devleti, sendikaları, işverenleri ve hatta çalışma hayatının yakın fertlerini de etkilemektedir. Kaza anında iş yavaşlamakta, yaralanan işçiye yardım eden işçiler ile gözlemci personelin, yöneticilerin ve olaya seyirci olan işçilerin iş gücü ve zaman kayıplarını ortaya çıkarmaktadır. İş kazaları sonucunda işçilerde moral bozukluk ve çekingenlik artmaktadır. Bu da üretimin niteliksel ve niceliksel olarak düşmelerine neden olmaktadır. Sonuç olarak iş kazası geçiren işçinin yerine bir başkasının bulunup çalıştırılması, eğitilerek gerekli tecrübelerin kazandırılması işletmeye ayrıca maliyet yüklemektedir. Dolayısıyla mevcut işçilerin eğitilmesi bilgilendirilmesi hem kazaları önleyecek hem de işlerin maliyetlerini düşürebilecektir.

İş kazalarının ekonomik ve sosyal etkilerine bakıldığında, iş kazalarının çalışan ve işverene maliyetleri yanında ulusal ekonomiye de olumsuz yönde etkilerinin olduğu görülmektedir. İş kazalarını ve meslek hastalıklarının hastane, rehabilitasyon merkezleri ile sosyal güvenlik sistemi giderleri gibi toplumun

tamamına yüklenen maliyetleri bulunmaktadır. Ülke ekonomisini olumsuz yönde etkileyen iş kazaları, ayrıca ulusal kaynakların tükenmesine de yol açmaktadır. İş kazalarının ulusal kalkınmalara engel olduğu gibi, işgünü ve işgücü kayıplarının da önemli boyutlara gelmesine neden olmaktadır. İş kazası sonucu oluşan kayıplar doğrudan ülkenin katma değerini düşürmektedir. Bu durum ülke ekonomisi açısından büyük ve önemli kayıpların doğmasına neden olmaktadır. İş kazaları birçok faktörlerden oluşan sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar sadece yasal ve denetim gibi yollarla çözülememektedir. Kazalar özellikle insanlardan kaynaklanan nedenlerden dolayı meydana geldikleri için iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin ne derece önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği alanında yetişmiş elemana ihtiyaç oldukça fazladır. Gerek lisans olsun gerekse ön lisans olsun mesleki alanda iş sağlığı ve güvenliği veren bölüm ve programların sayıları arttırılmalıdır.

İş sağlığı genelde, iş kazalarını ve meslek hastalıklarını en aza indirmek, çalışanların güvenli ortamlarda ve koşullarda çalışmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. İş sağlığı aynı zamanda çalışanların gerek ruhsal gerek fiziksel ve gerekse sosyal yönden iyi olmalarını amaçlayan bir çalışmadır. İşyerindeki çalışanların güvenliğinin sağlanması yönünde alınan önlemler, işin verimini de arttırmaktadır. Dışardan gelen her türlü tehlikelere karşı alınması gereken tedbirlerde iş sağlığı ve güvenliğinin önemini vurgulamaktadır. İş güvenliği sadece güvenlikle ilgili sorunları değil, aynı zamanda sağlıkla ilgili çıkabilecek sorunları da çözüme yoluna gitmelidir. Çalışan sağlığı; çalışanın iş ve işle ilgili meydana gelen bir takım sorunlar ile bu işi yapanlar ve sorunlarla baş eden çalışanların aralarındaki ilişkileri inceleyen bilim dalıdır. Çalışanların zorluklarla baş edebilmeleri için çalışan sağlığı ve güvenliği son derece önemlidir. Çalışan güvenliği sadece iş kazaları ve meslek hastalıklarının tedavi ve tanısına yönelik olan faaliyetleri değil, aynı zamanda ruhsal ve fiziksel zarar veren yaralanma gibi durumları önlemeye yönelik faaliyetleri de kapsamaktadır.

İş kazalarında kişi, sadece kendisi zarar görmeyip aynı zamanda yakınları da maddi ve manevi olarak yıkıma uğramaktadır. İş kazası sonucu yaşamını yitiren işçinin yakınları bir taraftan kaybetmenin acısını yaşarken diğer taraftan da gelir sıkıntısı çekmektedirler. İşçi yakını, gelirinin tümünden bitmesi veya azalması nedeniyle geçim sıkıntıları yaşamaktadır. Eğer iş kazası geçiren işçi sosyal güvenlikten faydalanamıyor ise bu durumda yakınları herhangi bir ödenek veya gelir alamamaktadır. Bu yüzden tüm bu sorunların yaşanmaması için çalışan işe başlatılmadan önce yasal hak ve yükümlülüklerinin neler olduğu bilincinin verilmesi önerilir.

Meslek hastalığı ya da işle ilgili herhangi bir hastalığa yakalanmış çalışanın uygun, rutin tedavilerinin yapılarak istirahatleri sağlanmalıdır. İşyerlerinde iş stresinden doğan mobbing kaynaklı hastalık durumunda insan kaynakları birimlerince çalışılarak rapor ve tespit çalışmalarına gidilmelidir. İş yerleri hekimlerince teşhis edilen meslek hastalıkları, mevzuatta geçen meslek hastalıkları bildirgesi ile ilgili makamlara en kısa sürede bildirilmelidir.

İş kazaları ve meslek hastalıkları gerek bireysel olsun gerekse toplumsal olsun birçok sorunları ve külfetleri beraberinde getirmektedir. Sözü edilen bu sorunların ve külfetlerin giderilmesi için verimli ve etkili bir biçimde uygulanan ve belirlenen iş sağlığı ve güvenliği eğitim politikasına ihtiyaç duyulmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği, oldukça geniş bir bakış açısıyla bakılmasını gerektirmektedir. Burada sadece işyerinde çalışanların sağlık ve güvenliklerini korumak değil, aynı zamanda çevreye ve etrafındakilere de zarar vermemesi gerektiğini öngörmektedir. İşletmelerin faaliyetlerinden dolayı çevredeki kişilerin zarar görmesi engellenmelidir.

İş sağlığı ve güvenliğinde, iş kazası ve meslek hastalığına yol açan tehlikeleri ya da tehlike henüz oluşmadan yerinde tespit edilerek müdahale etme ilkesine dayanmaktadır. Bu yüzden, İSG mevzuatlarında sadece cezai işlemler ve kaza sonrası oluşan zararları tedavi etmek yetmemektedir. Ayrıca işyerinde denetim sistemlerinin oluşturulması, teknik gelişmelerden faydalanılması, çalışan kesimin katılımının sağlanması ve sağlık ve güvenliği önleyici hizmetlerinin de sunulmasını kapsamaktadır.

Çalışan sağlığı ve güvenliğinin korunmasında çalışanların, sendikaların ve devletin görev ve sorumlulukları oldukça önemlidir. İşverenler, iş kazalarında maliyetler ve zararlar konusunda bilinçlendirilmelidir. İşveren ayrıca İSG ile ilgili çalışmalara destek vermeli, yasalar ile getirilen yükümlülükleri uygulamaya çalışmalıdır. Yapılan her işi devamlı izleme ve kontrol amaçlı

dokümantasyon sistemini oluşturması önemli yaptırımlara maruz kalmamaları bakımından önem arz etmektedir.

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili önlemlerin alınması bakımından işverenlere getirilen sorumluluklar yasa ile daha da genişletilmiştir. İşverenler bu sorumluluk bilincine vararak koruyucu ve önleyici tedbirleri alması gerekmektedir. Böylece iş kazaları ve meslek hastalıklarını en aza indirmiş, kaza ve hastalık sonucu oluşan ölüm ve sakatlık gibi maddi kayıplarında en aza indirgenmesi sağlanmış olunacaktır.

Sonuç olarak; yapılan araştırmalar sonucunda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yeterli eğitimlerin eğitim alanlarında verilmemesi ya da bilgilendirilmemesi gibi sonuçlar ilerde meslek sahibi olan çalışanların her an iş kazası ve meslek hastalıkları ile karşı karşıya kalacaklarını göstermektedir.

KAYNAKÇA

- AKI, E. (2013), "6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve Çalışma Yaşamına Etkileri," *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15, 3-24.
- ALLI, B. O. (2001), "Fundamental Principles of Occupational Health and Safety Second Edizion". Geneva, *International Labour Organization*, 15.
- ALPAGUT, G. (2014), "6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun Genel Esasları," *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 72(2), 31-45.
- ARIKAN, A. M. (2013), İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Tasarlanması, *İletişim Bilgi*, İstanbul, <http://www.donusenadam.com.tr/sagligi-ve-guvenligi-egitimlerinin-tasarlanmasi>, 20/ 05/ 2019.
- AYDIN, U, GÖKÇEK KARACA, N., CANBEY ÖZGÜLER V. ve KARACA, E. (2013), "İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminin İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesindeki Rolü", *Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası*, 27(4), 24-45.
- BAYCIK, G. (2013), "Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Haklarında Yeni Düzenlemeler," *Ankara Barosu Dergisi*, 3, 103-170.
- BAYMAN, H. (2015), "İş Sağlığı ve Güvenliğini Doğru Anlamak ve Uygulamak", *İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD Türkiye)*, İstanbul, 3-48.
- BAYRAM, F. (2008), *Türk İş Hukukunda İş Sağlığı ve Güvenliği Denetimi*, Beta Yayını, İstanbul.
- CEYLAN, H. (2011), "Türkiye'deki İş Kazalarının Genel Görünümü ve Gelişmiş Ülkelerle Kıyaslanması", *KU İJARED*, 3(2), 18-24.
- ÇAKAR, A. E. (2012), "TMMOB Makine Mühendisleri Odası Basın Açıklaması", *Mühendis ve Makine*, 53(627).
- DEMİR, F. "İş Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısı-1: İş Kazaları Kader Değildir", www.gozlemgazetesi.com, 08/06/ 2012.
- KARACAN, E. ve ERDOĞAN, Ö. N. (2011). "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğine İnsan Kaynakları Yönetimi Fonksiyonları Açısından Çözümsel Bir Yaklaşım", *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(21), 102-116.
- KARAMIK, S. ve ŞEKER, U. (2015), "İşletmelerde İş Güvenliğinin Verimlilik Üzerine Etkilerinin Değerlendirilmesi", *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 3(4), 575-584.
- KILKIŞ, İ. (2013), "İş Sağlığı ve Güvenliğinde Yeni Bir Dönem: 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (İSGK)," *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 15(1), 17-42.
- KİLİTÇİ, Z. ve DEMİRHAN, G. (2018), "Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına İlişkin Yönetici Görüşleri", *Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 38-52.
- KORKMAZ, A. (2003), "Türkiye'de Kayıtdışı İstihdam Gerçeğine Bir Bakış," *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 45, 51-96.

- KORKMAZ, A. ve AVSALLI, H. (2012), "Çalışma Hayatında Yeni Bir Dönem: 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, 153-167.
- KORKUT, G. ve TETİK, A. (2013), "6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun Getirdiği Yenilikler ve Temel Sorunlar," *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(3), 455-474.
- LAST, J. (1998), *Public Health and Human Ecology*, Second Ed. New Jersey: Prentice Hall International, (7-9).
- ÖZGÜLER, A. ve KOCA, T. (2013), Meslek Yüksekokullarında İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminin Gerekliliği, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, UMYOS Özel Sayısı, 15-20.
- ŞAHİNGÖZ, A. S. ve ŞİK, A. (2015), *Konaklama ve Beslenme İşletmelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- TORLAK, Ö., ERDEMİR, E., UZUN, Ö. ve ÇORBACIOĞLU, S. (2009), *17. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi*, Bildiriler Kitabı, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İşletme Bölümü Yayınları 21-23 Mayıs, 162, 1-896.
- YARDIM, N., ÇİPİL, Z., VARDAR, C. ve MOLLAHALILOĞLU, S. (2007), "Türkiye İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları: 2000-2005 Yılları Ölüm Hızları", *Dicle Tıp Dergisi*, 34(4), 264-271.
- YILDIRIM, M. N., ERTEKİN, S., TOKDEMİR, V., UÇAR, M. ve KARAMAN, A. (2017), "İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Alan Öğrencilerin Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma", *2. Uluslararası İş Güvenliği ve Çalışan Sağlığı Kongresi*.